

teerde, interpretatie van de gesecculariseerde wereld. Hij blijft niet stilstaan bij een 'Fundamentalontologie' (Heidegger) of bij een ethiek als ultieme opdracht van de mens (Levinas); hij wil echter doorstoten tot het innerlijke centrum van het 'diepere zelf' dat wezenlijk is voor de mens als schepsel, en dat in de spirituele exploraties van de mystici zo 'bekend' is. Maar tegelijk realiseert Dupré zich heel goed dat de beschaving vandaag zo weinig ruimte of gelegenheid biedt voor een leven dat zowel 'in-de-wereld' van de dagdagelijkse beslommeringen en/of onmiddellijke esthetische genietingen leeft, als de verhouding met het 'diepere zelf' aangaat. De hedendaagse mens "die het transcendente niet meer rechtstreeks kan ervaren in het sacrale, (moet) vanuit zijn eigen innerlijkheid uitstijgen naar het transcendente. Diep in zijn innerlijkheid kan de mens het diepste van alle werkelijkheid ervaren, de transcendente werkelijkheid. Deze religieuze ervaring, door relatie met het echte transcendente, is uniek als vorm van zelf-transcendentie. Doch daar het transcendente in wezen niet is gekend, is deze ervaring dialectisch en wellicht eerder negatief dan affirmatief. Naarmate de passieve ervaring echter evolueert naar een meer actief en bewust beleven van de ervaring, komt de mens tot een geloofshouding, tot het beleven van een geloof dat reflexief en persoonlijk is geworden. Het echte geloof zal uiteindelijk uitgroeien tot een existentiële houding, die heel de mens doordringt en zich in heel zijn leven integreert" (blz. 173).

Van een filosofische analyse en kritiek op de existentiële fenomenologie verglijdt Vandewalle naar een haast theologische speculatieve reflectie over de voorwaarden van het mystieke leven. De auteur neemt duidelijk standpunt als hij de binnenwereldlijke filosofie te eenzinnig vindt: ze ondersteunt de gelovige noden niet die hij als universeel vooropstelt en die hij, samen met Dupré, op een schrijnende manier in de gesecculariseerde cultuur gemanifesteerd ziet. Zo'n duidelijk affirmatief standpunt, waarbij de filosoof de filosofie wil overschrijden, is in ons taalgebied wel een zeldzaamheid en behoort zeker niet tot het academische filosofiebedrijf waar men zo vaak of de techniciteit of de illusieeloosheid belijdt.

Jacques DE VISSCHER

* * *

DE PLEINVREES DER KANUNNIKEN

Jozef Deleu, *De pleinvrees der kanunniken*, Leuven. Kritak, 1987, 64 p. ISBN 90-6303-220-X

Wanneer we bepaalde politici en cultuurbaronnen mogen geloven gaat het in Vlaanderen goed, zo niet heel goed. Met *Flanders' s Technology* zit ons volk immers op de goede trein naar steeds verder verschuivende technische horizons en voor wat de zogenaamde 'zachte' sector betreft, luidt het triomfantelijk dat "Vlaanderen leeft!". Bij nader toekijken evenwel lijkt deze hele hoera-sfeer rond cultuur en techniek niets meer te zijn dan een zeepbel, die enkel uiterlijk schittert en bij de eerste scherpe toets van een kritische evaluatie, uiteenspat tot niets. Onze cultuur is ziek en het meest tragische hierbij is dat de 'officiële geneesheren' deze ziekte interpreteren als een bewijs van blakende gezondheid om zich daarna veilig te kunnen terugtrekken in een steriele zelfgenoegzaamheid.

Deze terechte boodschap legt Jozef Deleu, stichter en alerte hoofdredacteur van *Ons Erfdeel*, neer in zijn boekje *De pleinvrees der kanunniken*. Dit werk bevat drie voordrachten die zich telkens toespitsen op de jammerlijke cultuursituatie waarin Vlaanderen verkeert.

"In een land waar braafheid hoog staat aangeschreven en mondigheid nog steeds schrik aanjaagt, veroorzaken zelfs onschuldige gelegenheidstoespraken een ongebruikelijke deining" (p. 11). Met deze openingszin vat de auteur én de zieke situatie én de oorzaken ervan, kernachtig samen. Braafheid van een volk dat in de steek gelaten wordt door een pseudo-elite. "Voor sommige machthebbers is het een ideaal dat wij na een zenuwslopende werkdag, uitgezakt in een canapé voor de treurbuis neerhangen en naar Dallas kijken". (p. 41) De bovenlaag die bang is voor de cultuurmondigheid van ons volk, ontpopt zich tot een groep van 'Vlaamskiljons' die zich op tijd en stond wel beroepen op de Vlaamse cultuur, zonder deze "eigenlijk te kennen, laat staan op een serieuze manier te bezitten... (Zij missen) het elan van de schittering, de meest elementaire zin voor grandeur". (p. 19) Een ander belangrijk punt in deze cultuurverloedering is het bestaande onvermogen of de onwil om aan de cultuur de functie te geven van kritische factor die volksontvoogdend en -verheffend zou kunnen werken (p. 31). Heel wat valse cultuurprofeten verwarren trouwens kwalitatieve ingrepen met een ongebreidelde zucht naar oppervlakkige cultuurspreiding en meteen obsesionele technische vernieuwing. Noch het een noch het ander bevrucht de gemeenschap. Zij bezitten geen enkele diepgang en vooral wat de vernieuwing betreft, leidt deze ons op een gevaarlijk pad van vervreemding. "Daarom is de slogan dat de nieuwe technologie een nieuwe cultuur tot gevolg zal hebben, niet alleen dom, maar ook levensgevaarlijk... Technologie moet ten dienste staan van de mens. Dit is haar enige functie!" (p. 33). Een ander belangrijk gegeven is de veronachtzaming van de taal en van het geschreven woord. "De krant, het weekblad, het tijdschrift en het boek verlenen onze cultuur inhoud en geestelijke dimensie. Wie dit verwaarloost, ontzegt zich het recht om het woord cultuur in de mond te nemen" (p. 62). In dit verband moet de auteur dan bitter opmerken hoe de Vlaamse regering ooit "heeft beslist de verdere uitbouw van de bibliotheken stop te zetten wegens besparingen, maar terzeldertijd besloot te participeren met een aanzienlijk bedrag in de bouw van een expositieruimte voor Flander's Technology". (p. 42)

In dit boekje zegt Deleu onverbloemd een aantal pijnlijke zaken in verband met het cultuurbeleid in Vlaanderen. Zij die hem beschuldigen van pessimisme of van obscurantisme, geven mijns inziens blijk ofwel van een rabiaat cynisme of van een onverantwoorde blindheid. Beide kenmerken treft men aan bij een aantal gezagsdragers in dit land. Vandaar wellicht dat de herwaardering van het taal- en geschiedenisonderricht, steeds hard en zonder veel resultaat moet bevochten worden. Vandaar wellicht ook dat er door de overheid geen ernstige inspanning wordt geleverd om naast *Flander's Technology* een volwaardige geestescultuur mogelijk te maken. Dat zijn tragische vaststellingen, althans voor wie wil verhinderen "dat de mensheid zich ten dode zal vergapen aan de beeldcultuur en zich zal verdommen in een almaar eenvoudiger en onnozeler klets cultuur". (p. 61)

Raoul BAUER